

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਦੁਲਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.ਜੇ.

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ -ਜਵਾਬਦਾਰੀ।

1954 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 622

ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ (1898 ਦਾ V)—ਸੈਕਸ਼ਨ 59(1)-ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਧਾਰਾ 59 (1) ਵਿੱਚ "ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ" ਵਾਕੰਸ਼, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਰੰਤ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। . ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬੇਲੋੜੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਜੁਰਮ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭੱਜਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਧਾਰਾ 59, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ

ਕਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਕਾਲੂ ਚੌਕੀਦਾਰ (1), ਅਤੇ ਸ਼ਿਓ ਬਾਲਕ ਬਨਾਮ. ਸਮਰਾਟ (2), ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 3 ਨਵੰਬਰ, 1954 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਨਿਰਣਾ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ 12 ਅਤੇ 13 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14) ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਪਸ਼ੂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 323/34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 324/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਕੋਡ, ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ. ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 452 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 323/34 ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ 324/34 ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ (1954 ਦੀ 1954 ਅਤੇ 81 ਦੀ 81) ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.14, ਇੱਕ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। 12 ਅਤੇ 13 ਜਨਵਰੀ 1954 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੌ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਨੇਖ ਸਿੰਘ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਕਰੀਬ 11 ਵਜੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਭੱਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਜਾਗਿਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਡੰਗਰ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਲਾਰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਸਤੌਲ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 16) ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਡੰਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 60 ਜਾਂ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ, ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਨੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਰੀਬ

200 ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚੰਦਰਮਾ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਜਦਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਡਾਂਗਾਂ, ਬਰਛਿਆਂ, ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੁਲਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਕੁਲਹੜੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਬਰਛੇ ਦੀ ਫੱਟੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਇਹ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਬਚ ਗਏ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਾਅ 'ਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੇਖ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 15, ਜੋ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਭੌਂਕਣ 'ਤੇ ਜਾਗ ਗਿਆ। ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਡਾਂਗ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਕੈਟਲ ਸ਼ੇਅ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ,

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਵਾਸ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14), ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ-

“ਮੇਰਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਪਿੰਡ ਠਠੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਦੀਵਾਰ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਰਲੇਕ ਸਿੰਘ, ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੇਖ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ. ਜੋ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।”

ਇਹ ਵਰਣਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 14) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਬਰਛਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323/34, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 16) ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਮੇਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 323/34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1954 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 622, ਸਟੇਟ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਹੁਣ, ਮੈਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ (1955 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 81) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟਰ ਜੱਜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 59 (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 452, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕੁਲਹਾਰੀ ਅਤੇ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 324/34 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਓ ਬਾਲਕ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, (1). ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਰਮ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 452, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਆਦਿ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 59(1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਕਥਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 59(1) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕੋਈ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ-ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ “ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ” ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ “ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ” ਜਾਂ “ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ” ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੱਜਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਕਾਲੂ ਚੌਕੀਦਾਰ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 59 (1), ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 59(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬੇਲੋੜੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜੁਰਮ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਪਰਾਧੀ ਭੱਜਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਓ ਬਾਲਕ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਜੁਰਮ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਭੱਜਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 59, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ

ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।" ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਬਚਣਾ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਰੈਕਸ ਬਨਾਮ ਜਾਰਜ ਹਾਵਰਥ 'ਚ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਤਹਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। (2)।

“ਦੋਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਸਭ ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ।”

ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਡਾਊਨਿੰਗ ਬਨਾਮ ਕੈਪਲ (1), ਕੀਟਿੰਗ, ਜੇ- ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ;

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ..... ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰੰਤ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਧਾਰਾ 59(1), ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੀ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 60 ਤੋਂ 70 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਲਹਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਆਦਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਰੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਠ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਜਬ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਬਚਾਅ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ

ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ 324/ 34 ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 1954 ਦੇ 622 ਅਤੇ 1955 ਦੇ 81 ਦੋਵੇਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਦੁਲਟ, ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡੀਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ , ਅਨੁਵਾਦਕ, ਸ੍ਰੀ ਨਵਲ ਕੁਮਾਰ ਐਡੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ।